



**Навчальна програма
Музичне мистецтво 6 клас**

Розроблено на основі модельної навчальної програми «Мистецтво. 5-6 класи»
(інтегрований курс) (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.)

Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Мистецтво» 6 клас
(автори: Масол Л. М., Просіна О. В.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1. Вступна частина.

Особливості опанування мистецтва пов'язані з його унікальною освітньою місією – формування в людини ціннісних естетичних орієнтацій у процесі впливу на розум і почуття, свідомість і підсвідомість. Художні твори здатні пробуджувати креативний потенціал учнів для самореалізації та участі в соціокультурній творчості. Сучасні електронні мережі, долаючи культурні кордони, надають можливість отримувати художню інформацію в найрізноманітніших обсягах і форматах; але вона потребує адекватної інтерпретації, критичного ставлення, естетичного оцінювання, тобто вміння вирізняти в інформаційних потоках справжні цінності й орієнтуватися на них. З огляду на швидку цифровізацію освітньо-комунікативного середовища зростає роль візуальної інформації в розвитку людини. Візуальною образністю пронизані тексти різної природи, зокрема глобальні масиви медіатекстів, які можуть мати як естетичний, так і антиестетичний вплив на учнів. Тому вивчення мистецтва має спрямовуватися на розвиток не лише загальної і художньої культури особистості, а й на низку ключових і предметних компетентностей, зокрема медіа-компетентності як чинника подолання загроз і викликів віртуальної реальності, формування естетичного імунітету.

Модельна навчальна програма «Мистецтво» для 5-6 класів – це комплексна програма для адаптаційного циклу навчання, яка забезпечує наступність між початковою і базовою освітою, гнучкий перехід учнів від молодшого шкільного віку до підліткового, сенситивного для формування цінностей і пошуку життєвих сенсів, розвитку емоційного інтелекту і критичного мислення. Вона розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти, яким визначено мету мистецької освітньої галузі – цілісний розвиток особистості учня у процесі опанування мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні.

Програма реалізує визначені в Державному стандарті ціннісні орієнтири та ключові компетентності, а саме: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки й технологій; інноваційність; екологічна й інформаційно-комунікаційна компетентності; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; підприємливість і фінансова грамотність, а також пріоритетна для мистецької галузі культурна компетентність.

Мета інтегрованого навчання мистецтва досягається шляхом реалізації таких завдань:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів та естетичних потреб, емоційного інтелекту;
- формування системи художніх знань, яка відображає видову і жанрову специфіку та взаємодію мистецтв; опанування мистецької грамоти, насамперед музичної і візуальної;

- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; здатності брати участь у дискусіях на теми мистецтва, висловлювати й аргументувати власні думки, судження, пріоритети;
- здобуття мистецького досвіду в різних видах практичної діяльності; в індивідуальних, групових і колективних мистецьких проєктах; стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до роботи в команді на засадах толерантності й партнерства;
- розвиток художніх здібностей, уяви та інтуїції, критичного і креативного мислення, інноваційності;
- формування потреби в естетизації середовища, готовності до участі в соціокультурному житті, до збереження і примноження мистецько-культурних цінностей.

Принципи, на яких ґрунтується програма та визначаються дидактичні пріоритети:

- дитиноцентризму та індивідуалізації, врахування вікових особливостей і природних здібностей учнів;
 - систематичності, неперервності, наступності між початковою і базовою освітою, адаптаційним і основним циклами навчання;
 - глокальної освіти – поєднання глобального (загальнолюдського), національного (державного) та локального (етнокраєзнавчого) аспектів змісту освіти;
 - дидактичної інтеграції на основі взаємодії мистецтв і методів компаративістики, спрямованих на поліхудожній розвиток учнів;
 - континуальності – єдності навчання і виховання особистості, художнього і технічного, емоційного та раціонального, свідомого та інтуїтивного в процесі опанування мистецьких цінностей;
 - варіативності змісту, засобів, методів і технологій навчання мистецтва;
 - діалогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, партнерства, емоційно-енергетичної насиченості навчання;
- пріоритету художньо-творчої самореалізації учнів, пошуку особистісних сенсів у навчанні мистецтва; • стимулювання мистецької самоосвіти, єдність формальної, неформальної та інформальної освіти.

Програма побудована на підґрунті компетентнісного, інтегративного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та культурологічного підходів, які зумовлюють дидактично доцільне визначення змісту навчання мистецтва і широку палітру методичного інструментарію вчителя.

Компетентнісний підхід розглядаємо як з позиції цілей і результатів загальної мистецької освіти, які вимірюються у відповідних формах контролю та оцінювання учнів, так і з позиції організації процесу навчання: добору доцільного змісту і відповідних художньо-педагогічних технологій.

Інтегративний підхід виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжгалузевих зв'язків, інтеграції навчання мистецтв із соціокультурним середовищем.

Особистісно зорієнтований підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, забезпечує розкриття творчого потенціалу і розвиток індивідуальних художніх здібностей учнів відповідно до інтересів і потреб.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток практичних умінь учнів у різних видах мистецтва, наскрізних навичок (softskills) і здатності застосовувати їх у власній життєдіяльності.

Культурологічний підхід зумовлює розгляд мистецтва в широкому культурологічному контексті в єдності цінностей культури національної та зарубіжної, народної і професійної, елітарної і популярної, традиційної та інноваційної; у результаті такого підходу в учнів має сформуватися цілісний художній образ світу, готовність до діалогу культур і бажання збагачувати особистісний культурний потенціал за допомогою ресурсів світового мистецтва (за формулою «людина в культурі - культура в людині»).

Структура програми та загальна характеристика її складників

Програма містить результативні, змістові та процесуальні складники, які структуровано за трьома відповідними рубриками «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу», «Види навчальної діяльності».

У рубриці «Очікувані результати навчання» конкретизовано вимоги до учнів окремо для 5 і 6 класів відповідно до запропонованого змісту для кожного року навчання і з урахуванням чотирьох груп результатів, визначених у Державному стандарті базової середньої освіти. До результатів варто зарахувати не лише грамотність і досвід в окремих видах мистецтва, а й міжпредметну естетичну компетентність, а також інтегративну медіакомпетентність у сфері мистецтва. Саме вони дають змогу учням вирішувати міждисциплінарні проблеми, наприклад, під час виконання інтегративних галузевих і міжгалузевих проєктів.

Рубрика «Пропонований зміст навчального предмета/інтегрованого курсу» побудована із застосуванням навчальних модулів, що оптимізує освітній процес, робить його систематизованим і водночас гнучким, варіативним. В основу конструювання змісту програми інтегрованого курсу «Мистецтво» і визначення структури й тематизму кожного року навчання обрано авторську концепцію поліцентричної інтеграції (Л. М. Масол), яка детермінує цілісну наскрізну побудову мистецької освіти впродовж усієї вертикалі від початкової до старшої школи на засадах художньо-світоглядних орієнтацій і культурно-мистецьких універсалій. Поліцентрична інтеграція передбачає виокремлення домінантних компонентів змісту (музичного та образотворчого), які поєднуються в єдиний тематичний цикл на основі певної художньо-дидактичної суперпозиції, що здатна інтегрувати окремі одиниці змісту.

У початкових класах у зміст домінантних видів музичного та образотворчого мистецтва інтегруються елементи синтетичних мистецтв (театр, хореографія, кіно) на основі спільного художньо-світоглядного тематизму, що відображає світ природи, людини і культури в мистецтві, а також з орієнтацією на універсальні категорії «абетки мистецтв» – «ритм», «форма», «композиція», «контраст» тощо.

В основній школі домінантність музичного та образотворчого компонентів змісту зберігається, однак активніше репрезентовані поширені в культурі сучасності кінематограф, художня фотографія, архітектура, дизайн.

У 5 класі, коли здійснюється поступовий перехід від початкової до базової освіти, універсальною суперпозицією інтеграції змісту є поняття «види і мова мистецтв». Цей зміст розкривається на матеріалі музики, хореографії, графіки, живопису, скульптури, архітектури, театру, цирку, кіно, дизайну, також через їхню взаємодію.

Для 6 класу універсальною суперпозицією інтеграції змісту обрано категорію «жанри мистецтва», що розглядається через специфіку жанрів музики, графіки, живопису, скульптури, кінематографа тощо, а також явищ взаємопроникнення жанрів (жанри-гібриди).

Щоб чітко усвідомити перспективу розвитку програми, вчителю варто розуміти, що згідно з авторською концепцією поліцентричної інтеграції під час наступного циклу навчання (7-9 кл.) універсальною суперпозицією інтеграції змісту освіти обрано категорію «стилі мистецтва».

У старшій профільній школі зміст навчання інтегрується навколо суперпозиції «мистецтво культурних регіонів світу» (базове загальноосвітнє навантаження), водночас суттєво зростає роль художньо-практичної діяльності за вибором здобувачів освіти відповідно до профілю навчання (вибіркове профільне навантаження).

Таким чином, упродовж усього періоду навчання мистецтва в закладах загальної середньої освіти акцент зроблено не на окремих фактах - персоналіях митців і художніх творах, вибір яких стає виключно прерогативою вчителів, а на фундаментальних мистецьких узагальненнях, тому наскрізна логіка здійснюється за концентричноспіралевидним принципом структурування змісту, а на окремих етапах – за лінійним принципом.

Важливо зазначити, що система запропонованих тематичних модулів інтегрованого курсу «Мистецтво для 5 і 6 класів є варіативною: у репрезентованому переліку є модулі домінантні (з музичного та образотворчих мистецтв) і мобільні, окремі теми яких легко інтегруються в домінантні. Послідовність і обсяг тем учитель може змінювати з огляду на потреби й можливості конкретного закладу освіти, адаптувати до автономного викладання предметів «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво», доповнюючи їх темами з інших мобільних модулів.

У рубриці «Види навчальної діяльності» подано орієнтовний перелік видів діяльності учнів, в якому переважають художньо-практичні й творчі. Цей перелік може варіюватися і доповнюватися вчителем, вільним у доборі художньо-дидактичного матеріалу, кількості й тематики мистецьких проєктів - індивідуальних, групових, колективних. Надані діяльнісні орієнтири й діяльнісні форми інтеграції запроваджуються через диференційовані завдання різного рівня складності з урахуванням художніх інтересів і можливостей учнів, що сприяє розвитку креативного потенціалу особистості.

Особливості організації освітнього процесу.

Кількість навчальних годин у програмі відповідає «рекомендованому» навчальному часу (2 год. на тиждень), визначеному Типовою освітньою програмою (затвердженою наказом МОН від 19.02.2021 р. № 235). Заклад освіти може змінювати кількість навчальних годин на вивчення інтегрованого курсу або окремих предметів у межах заданого діапазону навчального навантаження: «мінімального – 1 год.» та «максимального – 3 год.». При цьому треба забезпечити умови досягнення результатів навчання в обсязі не меншому ніж визначено цією програмою.

Розглянемо варіанти організації:

1 варіант. Якщо освітній заклад обирає мінімальну кількість годин на галузь (1 год. на тиждень), то викладається виключно інтегрований курс.

2 варіант. Якщо освітній заклад обирає рекомендовану кількість годин на галузь (2 год. на тиждень), то може викладатися як інтегрований курс «Мистецтво» (2 год на тиждень), так і автономні предмети «Музичне мистецтво» (1 год.) та «Образотворче мистецтво» (1 год); але теми із синтетичних мистецтв і медіа, зазначені в модулях програми мають обов'язково інтегруватися до змісту домінантних видів мистецтва, адже вимоги до результатів їх опанування учнями, що передбачені Державним освітнім стандартом, не підлягають скороченню. Приміром, рекомендуємо до предмету з музичного мистецтва інтегрувати теми насамперед зі сценічних мистецтв (хореографія, театр), а до образотворчого мистецтва – з екранних мистецтв (кінематограф тощо), які належать до спільної візуальної групи.

3 варіант. Якщо заклад обирає максимальну кількість годин на галузь (3 год. на тиждень), передбачену в Типовій освітній програмі, то за рахунок додаткової третьої години поряд з інтегрованим курсом або двома автономними предметами можуть викладатися «Хореографія» (за наявності фахівця) або інші види мистецтва.

4 варіант. За бажанням навчального закладу окремі теми розробленої програми можна використовувати як навчальні модулі для конструювання міжгалузевих інтегрованих курсів (наприклад, «Комп'ютерна графіка та анімація» або «Література і мистецтво» тощо).

Номер уроку	Кількість годин	Зміст навчального матеріалу (тема уроку)	Очікувані результати	Види навчальної діяльності
Жанри мистецтва				
1-3	3	Вокальні жанри: <i>Пісня і гімн</i> <i>Романс, серенада</i> <i>Балада</i>	Виокремлює та характеризує жанрові ознаки творів різних видів мистецтва, наводить приклади творів різних жанрів. Керує увагою під час сприймання творів мистецтва різних жанрів, інтерпретує їх зміст (вербально/невербально). Вказує на окремі виразні засоби у творах для пояснення власного враження.	Спів та інсценізації народних пісень та їхніх обробок, виконання сучасних авторських пісень (соло, в ансамблі, хорі). Гра на елементарних дитячих інструментах, зокрема вироблених власноруч, та електронних музичних інструментах (за наявності).
4-5	2	Хорові жанри. <i>Кантата</i> <i>Ораторія</i>	Бере участь у виконавській творчості за власним вибором: співає (в	Експериментування зі звуками різних властивостей (інтонація, динаміка, тембр, ритм тощо).
6-12	7	Камерно-інструментальні жанри.		

		<i>Прелюдія</i> <i>Ноктюрн</i> <i>Фантазія</i> <i>Скерцо</i> <i>Музичні цикли</i> <i>Сюїта</i> <i>Соната</i>	хорі/ансамблі/соло); грає на елементарних та/або електронних музичних інструментах. Імпровізує (мелодії, ритмічні «звукові картини» тощо). Поєднує засоби музики, пластичного інтонування, візуального ряду для реалізації власної ідеї. Характеризує та оцінює власну творчість, успіхи й досягнення, зауважує помилки й частково самостійно виправляє їх. Встановлює за допомогою вчителя чи інших осіб способи вдосконалення вмінь.	Вокальні та інструментальні імпровізації, створення «звукових картин». Виконання ритмічних партитур, зокрема в парах, ансамблях із розподілом на різні партії Музично-дидактичні ігри. Виконання танцювальних рухів під музику. Самовираження в різних видах мистецької діяльності, презентація результатів власної творчості.
13-15	3	Симфонічні жанри. <i>Увертюра</i> <i>Симфонія</i> <i>Концерт</i>	Презентує результати власної творчості, пояснює свій задум, за потреби може докладно його описати. Аналізує зворотну інформацію з метою самовдосконалення, позитивно реагує на неї. Обстоює свою позицію у творчості. Бере участь у мистецьких заходах; дослідницьких проєктах, інсценізаціях.	Участь у колективних, групових та індивідуальних дослідженнях, мистецьких проєктах з естетизації середовища, зокрема з елементами галузевої та міжгалузевої інтеграції; виявлення ініціативності, підприємливості, креативності, партнерських якостей.
16	1	Перевіряємо свої досягнення. Проектна діяльність	Виконує різні ролі, складає план дій у спільному творчому процесі, дослухається до ідей інших; визнає різні позиції учасників, ділиться спостереженнями, розуміє значення партнерства, пропонує способи розв'язання завдань. підтверджує думку аргументами.	Сприймання, аналіз, інтерпретація і порівняння творів різних видів і жанрів мистецтва, зокрема гібридних зразків.
17	1	Музичні ансамблі	Описує і пояснює емоції та почуття, що виникають під час сприймання мистецтва, порівнює власні вподобання з уподобаннями інших осіб.	Участь дискусій на теми мистецтва, висловлювання власних уподобань, емоційних ставлень, критичних суджень, аргументація думок і оцінок із дотриманням норм грамотного українського мовлення.
18	1	Хореографічні та воально-хореографічні ансамблі	Обирає для художнього самовираження різні способи творення, зокрема медіаформати. Шукає,	Сприйняття культурного різноманіття світу через мистецтво, медіа-інформацію. Компонування простих відеороликів.
19-20	2	Бальні танці. <i>Європейські</i> <i>Латиноамериканські</i>		Добір видів мистецької діяльності для емоційного задоволення і попередження
21	1	Сучасні танці		

22-26	5	Музично-театральні жанри. <i>Опера</i> <i>Балет</i> <i>Оперета</i> <i>Мюзикл</i>	добирає і поширює аудіо-, відео-, ілюстративні й текстові матеріали. Планує свою діяльність для реалізації художньо-творчого задуму. Визначає з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво із застосуванням цифрових технологій. Виявляє відповідальність щодо дотримання авторського права в процесі комунікації.	стресів; творів мистецтва для релаксації, гармонізації життєдіяльності. Добір і поширення ілюстративних і текстових матеріалів із різних джерел з дотриманням норм авторського права. Використання медіа (аудіо-, відео- тощо) для творчого самовираження, здійснення мистецьких віртуальних подорожей.
27	1	Перевіряємо свої досягненняПроектна діяльність.		
Кейс взаємодії і синтезу мистецтв				
28	1	Жанри зустрічаються	Описує і пояснює емоції та почуття, що виникають під час сприймання мистецтва, порівнює власні вподобання з уподобаннями інших осіб. Обирає для художнього самовираження різні способи творення, зокрема медіаформати. Шукає, добирає і поширює аудіо-, відео-, ілюстративні й текстові матеріали. Планує свою діяльність для реалізації художньо-творчого задуму. Визначає з допомогою вчителя чи інших осіб джерела інформації про мистецтво із застосуванням цифрових технологій.	Добір видів мистецької діяльності для емоційного задоволення і попередження стресів; творів мистецтва для релаксації, гармонізації життєдіяльності. Добір і поширення ілюстративних і текстових матеріалів із різних джерел з дотриманням норм авторського права.
29	1	Жанри мультиплікації.		
33-31	2	Жанри ігрового кінематографа		
32	1	Медіамистецтво		
33-35	3	Перевіряємо свої досягнення. Проектна діяльність.		

			Виявляє відповідальність щодо дотримання авторського права в процесі комунікації.	
--	--	--	---	--

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням педагогічної ради
Від _____ протокол № _____

**Навчальна програма
Музичне мистецтво 6 клас**

Розроблено на основі модельної навчальної програми «Мистецтво. 5-6 класи»
(інтегрований курс) (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.)

Зміст навчальної програми забезпечує підручник «Мистецтво» 6 клас
(автори: Масол Л. М., Просіна О. В.)

2023р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО. 6 КЛАС

Програма. Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти (автори: Масол Л. М., Просіна О. В.) Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)

Підручник. «Мистецтво». Підручник інтегрованого курсу для 6 класу закладів загальної середньої освіти /Людмила Аристова, Наталія Чен – видавництво «Оріон»